

Magyarország szú-féléi.

Irta Csiki Ernő.

XII.

1. nem: **Hylastes** Erichson.

(*Tomicus* Bedel).

A fej rövid és széles ormánynyá kihúzott. A csapok az ormány végén elhelyezettek és harántos mély barázdákba befektetethetők, az ostor hét izból áll, a bunkó rövid tojásforma és gyűrűzött. A szemek tojásformák, hosszúkások, elülső szélük ép. Az állon elül élecske van. Az előtor háta körülbelül olyan hosszú mint a milyen széles, hosszanti középvonala síma. A szárnyfedők tövükön egyenesen lemeteszettek, szegélyük itt nem vagy gyengén kiemelkedő. A mellő az elülső csipők előtt mélyen benyomott, a mélyedést kétoldalt éles szegély határolja. A test alak hengeres, felül nem vagy gyengén szőrös, színe fekete vagy sötétbarna.

Az idetartozó fajok a tülevelűek gyökerét lakják, abban fejlődnek.

A fajok meghatározó kulcsa:

1. Az előtor háta olyan széles mint hosszú, vagy hosszabb, felül (a korongja is) pontozott, gyakran síma hosszanti középvonallal vagy bordával, elöl nem befűződött. —
1. alnem: **Hylastes** s. str. 2
- Az előtor háta sokkal szélesebb mint hosszú, előrefelé erősen keskenyedő, felül ránczolva pontozott, finom síma középpéllel. — 2. alnem: **Hylurgops** Lec. 7
2. Nagyobb fajok, melyek legkevesebb 4 mm. hosszúak. A szárnyfedők hátul sárgán hamvasan szőrösek. 3
- Kisebb fajok, 3 mm.-nél nem nagyobbak. 4
3. Az ormány középső éle hosszú, hátsó részéig terjed. A szárnyfedők tövükön egyenesen lemeteszettek. 1. ater.
- Az ormány középső éle rövid, csak a csúcs harántos bemélyedésére szorítkozik. A szárnyfedők tövükön öblösek.

2. **cunicularius.**

4. Az előtor háta másfélszer oly hosszú mint széles, felülete erőteljesen pontozott, a pontok hosszúkások helyenként ranczokká folynak össze. **3. linearis.**
- Az előtor háta kissé vagy alig hosszabb mint széles, felül sűrűn pontozottak, a pontok kerekék. --- --- --- --- --- 5
5. A szárnyfedők pontsorai erőteljesek és mélyek, a közterek keskenyebbek mint a pontsorok, egész hosszúságukban egy sörtesorral fedettek. **4. attenuatus.**
- A szárnyfedők pontsorai finomak, a közterek szélesebbek mint a pontsorok, elül két, hátul egy finom sörtesorral fedettek. --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- 6
6. Az előtor háta hosszabb mint széles, oldalt gyengén kerekített az ormány tövéen hosszanti rovátkák vannak. **5. angustatus.**
- Az előtor háta olyan hosszú mint széles, oldalt erősen kerekített az ormány tövéen hosszanti rovátkák nélkül. **6. opacus.**
7. Nagyobb (4.5—5 mm.), az előtor háta sokkal keskenyebb mint a szárnyfedők, utóbbiak közterecskéin csak hátul van szemcse- és sörtesor. **7. glabratus.**
- Kisebb (3 mm.), az előtor háta csak kissé keskenyebb mint a szárnyfedők, melyek közterein a szemcse- és sörtesor majdnem tövüikig terjed. **8. palliatus.**

A f a j o k l e í r á s a :

1. **Hylastes ater** Paykull (*chloropus* Duft., *pinicola* Bedel *piniperda* Fabr.)

Fénylő fekete, a csápók és a lábfej barnás-vörös. Az ormány csúcsán összenyomott és a homlokkal egyformán pontozott, közepén hosszanti élecskével.

Az előtor háta hosszúkás majdnem tojásforma és felül lapított, sűrűn és mélyen pontozott, oldalai majdnem párhuzamosak. A szárnyfedők több mint kétszer oly hosszúak mint szélesek, pontozatlan barázdások, a barázdák a csúcson mélyítették, a varrat melletti barázdá is kissé mélyebb mint a többi, a közterek szélesek, elül finoman pontozottak, hátul fűoman szőrösek

és ránczoltak. A hátsó lábszárak belül a csúcson sűrűn szőrösök (♂) és az utolsó haslemezen is sárga szőrökkel fedett gödröcske van. Hossza 4—4.5 mm.

Előfordul egész Európában és Szibériában. Magyarországon (Ujpest, Péczel, Kalocsa, Jádvölgy, Zircz, Nyitra, Trencsén, Tátrafüred, Turkul-hegy, Fajnavölgy, Szászrégen, Borszék, Gyeke, Lotrionavölgy, Retyezát). Boszniában (Cevljanovic, Vucjaluka) és Dalmáciában (Meleda) elterjedt.

Tápnövénye az erdei fenyő (*Pinus silvestris*), továbbá a fekete fenyő (*Pinus nigra*), a havasi fenyő (*P. cembra*) és a tengermelléki fenyő (*P. maritima*). Az időjárás szerint márczius vagy áprilisban rajzik és három hónap múlva az első és októberben a második nemzedéke kifejlődött, sőt egyes években egy harmadik nemzedék is előfordulhat. Az anyamenet függőleges, illetőleg rézsútos és többnyire a kéreg alatt, ritkán mélyebben halad, a lárvamenetek szabálytalanok. Bogarunk a fiatalabb (4—12 éves) fák gyökerét támadja meg és nem ritkán tetemes károkat okoz

var. *brunneus* Erichs.

Szárnyfedői rövidebbek, nem egészen vagy alig kétszer oly hosszúak mint szélesek, erőteljesen pontozottak, a belső pontozott barázdák mélyebbek, a közterek keskenyebbek. Rozsdabarna vagy fekete, a csápok és a lábfejek rozsdavörösek.

Előfordul a törzsfajjal együttesen, de ritka, egyetlen hazai ismert termőhelye a Szeben-hegység.

Különfélék.

A méh társadalma. Mióta Maeterlinck, a nagy belga költő, oly gyönyörű könyvet írt róluk, divatossá váltak a méhek. Legutóbb Gaston Bonnier olvasott föl a francia akadémia egyik ülésén rendkívül érdekes adatokat a méhek társas érzékéről, és a maga kísérleteiről számolt be. Ha — úgymond — az édes virágnedv helyett tiszta mézcseppet adunk a méhek útjába, a kolónia rögtön tudja, hogy másfajta czukros anyag a mostani. A titokzatos bizottság, mely a társaságot kormányozza — Maeterlinck könyvében a méhtörzs szellemének nevezi — úgy látszik, arra a gondolatra jut, hogy a munkások valami más, a királynét vesztett, elzüllő kaptárból hozták a mézet. Rögtön megadják a harc-